

Особливості проведення занять зі спортивних ігор в процесі дистанційного навчання

Зубченко Л. В., Переверзева С. В.
Криворізький державний педагогічний університет

Анотація. Окреслені основні переваги занять з використанням елементів дистанційного навчання, розглянуто специфічні особливості цих занять як різновиду спільної діяльності викладача та здобувачів вищої освіти.

Ключові слова: дистанційне навчання; спортивні ігри; зміст занять; здобувачі вищої освіти.

Вступ. Перед українським суспільством, зокрема перед освітянами, життя поставило виклик спочатку в березні 2020 року через уведення карантинних обмежень і перехід на дистанційне навчання, згодом з 22 лютого 2022 року із початком російсько-української війни. У зв'язку з воєнними діями на території України багато українських учнів перетнули кордони інших країн і залишились на невизначений термін перебування там, поєднавши навчання в українській школі онлайн й навчання офлайн за кордоном. Питання дистанційного навчання з використанням інформаційної, цифрової технології у навчальному процесі різко зросли (Баштовенко, 2021; Голярдик & Гевко, 2023; Мар'янюк, & Огреніч, 2022).

Аналіз літературних джерел свідчить, що питання організації і впровадження дистанційного навчання є предметом вивчення наукових розвідок Биков В. Ю., Гриценчу, О. О., Жук Ю. О. (2015), Кухаренк В. М., Бондаренка В. В. (2020). та ін.

Аналіз тенденцій розвитку дистанційного навчання в Україні та у світі здійснено у працях Биков В. Ю., Гриценчук О. О., Жук Ю. О. (2015). та ін.

Однак, незважаючи на значний науковий доробок з означеної проблеми, дистанційне навчання в цілому є явищем багатовимірним, змінним у часі та технологіях, а відтак потребує постійного дослідження, пошуку ефективних шляхів його удосконалення, що є необхідною умовою забезпечення якості вищої освіти (Баштовенко, 2021).

Мета дослідження – проаналізувати проведення занять зі спортивних ігор в процесі дистанційного навчання.

Матеріал та методи дослідження. Теоретичний аналіз і узагальнення науково-методичної літератури.

Результати дослідження та їх обговорення. Дистанційне навчання – це одна з форм організації навчального процесу. Під цим терміном слід розуміти проведення освітнього процесу в умовах, коли учасники перебувають на відстані один від одного й зазвичай спілкуються інтерактивно за допомогою

сучасних освітніх й інформаційних (цифрових) технологій (Голярдик & Гевко, 2023).

Інформаційні технології за визначенням ЮНЕСКО – це комплекс взаємозалежних, наукових, технологічних, інженерних дисциплін, що вивчають методи ефективної організації праці людей, зайнятих обробкою і збереженням інформації; обчислювальну техніку та методи організації і взаємодії з людьми і виробничим устаткуванням, їхні практичні додатки, а також зв'язані з усім цим соціальні, економічні і культурні проблеми (Баштовенко, 2021; Мар'яно, & Огреніч, 2022).

Певний час основним чинником, який ускладнював освітній процес у режимі онлайн, була відсутність єдиної сертифікованої освітньої платформи, що підходила б для всіх закладів вищої освіти. На сьогодні майже всі заклади вищої освіти, мають змогу використовувати систему управління навчанням LMS Moodle (Баштовенко, 2021).

Система Moodle – це безкоштовна, відкрита (Open Source) система управління навчанням. Це дає змогу викладачам швидко розміщувати навчальні матеріали в різних форматах (.doc, .odt, .html, .pdf) і змінювати їх за необхідності. Також є можливість проводити різні види тестів у форматах, які і дтримуються, такі як: GIFT, Aiken, Moodle XLS й інші, для оцінки знань здобувачів вищої освіти.

У сфері професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури інформаційні технології, що є ядром системи дистанційного навчання, повинні забезпечувати підтримку індивідуальних методів навчання й адаптивну модель, за якої програма навчання коригується на основі результатів контролю і враховується індивідуальна потреба кожного студента. В умовах війни, постійних повітряних тривог досить складно дотримуватися стандартного графіка занять та планувати їх за конкретною темою. Важливо швидко адаптуватися до різних обставин і бути гнучким у використанні плану навчання (Баштовенко, 2021).

Означимо найбільш доцільні, форми використання інформаційних технологій викладачами кафедри фізичної культури та методики її викладання Криворізького державного педагогічного університету (КДПУ) на заняттях з ключових дисциплін на прикладі дисципліни «Спортивні ігри з методикою викладання». Ця навчальна дисципліна є обов'язковою компонентою циклу професійної підготовки спеціальності здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Фізична культура)» КДПУ. Метою викладання навчальної дисципліни викладання є поглиблення теоретичної і практичної підготовки здобувачів вищої освіти із питань спортивних ігор, що, своєю чергою, допоможе їм правильно здійснювати навчальний процес із дітьми різного віку в різних ланках фізичного виховання. Основними завданнями вивчення дисципліни «Спортивні ігри із методикою викладання» є:

- поглиблення знань із теорії і методики спортивних ігор;
- набуття знань і вмінь у роботі з дітьми різного віку та підготовленості;

- засвоєння методики навчання техніко-тактичних елементів нападу і захисту, уміння аналізувати отримані результати, виправляти помилки;
- набуття знань і вмінь формування поурочного плану та план-конспекту уроку зі спортивних ігор;
- засвоєння методики проведення змагань із спортивних ігор (суддівство, правила тощо) (Дядечко, & Горбуля, 2024).

Для реалізації процесу навчання в онлайн форматі, викладачами дисципліни використовуються різні форми проведення занять у дистанційному форматі, а саме:

а) використання тематичної презентації на занятті. Для виготовлення комп'ютерних презентацій використовується програма Microsoft Power Point, яка призначена для створення і графічного відображення матеріалу у складі пакету Microsoft Office, за допомогою чого можна будувати діаграми і графіки, готувати слайди, проспекти, службові повідомлення і практично будь-які матеріали для презентації, організовувати покази слайдів.

Оскільки презентації видовищні та ефектні, то вони органічно вписуються в будь-яке заняття або окрему його частину і дають змогу викладачу за короткий час подати великий обсяг інформації, здійснити первинне закріплення, а також ефективно провести перевірку рівнів засвоєння здобувачами вищої освіти матеріалу, що вивчається. Наприклад, при вивченні теми «Баскетбол. Тренувальні та змагальні навантаження спортсменів» пропонуємо здобувачам освіти мотивацію навчальної діяльності, а саме: розглядаємо значення теми для вивчення інших тем; для подальшої майбутньої професії; в цілому життєвої позиції. На етапі актуалізації опорних знань та контролю опорних знань здобувачів освіти за допомогою слайдів проводимо експрес-опитування: Що включає в себе поняття загальне навантаження? Специфічне й неспецифічне? Характер та величина навантажень? Які існують зони спрямованості навантажень? та ін..

б) використання відео, аудіо записів лекцій, семінарів. За статистикою, 65% населення навчаються візуально. Це означає, що ці люди краще запам'ятовують і засвоюють інформацію через відео, зображення, інфографіку, спеціальні програми та веб-сайти. В процесі викладання дисципліни «Спортивні ігри з методикою викладання», нами було зроблено запис декількох лекцій у форматі відео на конкретні теми. Наприклад, при вивченні теми «Техніка й тактика гри у волейбол», було змонтовано відео, де на прикладі навчально-тренувальних занять та змагальної діяльності спортсменів-волейболістів збірної команди «Ніка» волейбольної федерації м. Кривого Рогу, розглядаються питання планування тренувального процесу спортсменів-волейболістів, формуються завдання спортивної підготовки для розвитку фізичних якостей волейболістів.

Додатково треба відмітити, що на сьогодні в умовах війни багато селищ, міст зазнали пошкоджень, у деяких з них зник надійний доступ до електроенергії й інтернету й не завжди є можливість використання належної інфраструктури здобувачами вищої освіти для підтримки онлайн-навчання.

Такі відеозаписи дають можливість майбутнім вчителям фізичної культури здійснити перегляд навчального матеріалу у зручному режимі та у зручний час.

в) застосування тестової перевірки знань студентів. Серед комп'ютерних програмних розробок є як навчальні програми, так і програми для перевірки рівнів успішності здобувачів вищої освіти. Для комп'ютерного тестування в навчальному процесі ми широко використовуємо дві системи – Aiken та Moodle XLS. Наприклад, програма Moodle XLS – це потужний комплекс для підготовки і проведення комп'ютерного тестування, збору і аналізу результатів та оцінювання їх за вказаною в тесті шкалою.

Неможна не відмітити, що відповідно до сучасних підходів щодо організації дистанційного навчання, значна частина часу навчання призначена для *самостійної роботи* здобувачів вищої освіти. Для того, щоб більш ефективно використовувати загальний час сумісної роботи на навчальному занятті, ми пропонуємо здобувачам освіти самостійно, не менше ніж за тиждень до занять, ознайомлюватися з опорними поняттями нового матеріалу, який будемо вивчати на занятті, тим самим оновлюючи теоретичні знання і практичні вміння, які вони отримали на попередніх курсах.

За допомогою електронних методичних і навчальних матеріалів, які розміщені на Google Диску або ж через їх розсилку за допомогою особистих електронних листів, здобувачі освіти отримують усю необхідну інформацію для підготовки до майбутнього заняття та оновлення своїх знань. Ми пропонуємо студентам самостійно створити опорні конспекти занять, визначити ключові проблеми та сформулювати основні питання викладачу в процесі майбутнього аудиторного заняття.

Дистанційне навчання стає найефективнішим засобом збереження освітнього процесу та забезпечення можливості студентам й викладачам продовжувати навчання, незважаючи на складні обставини.

Висновки. Досвід, набутий під час пандемії COVID-19, який протягом двох років значно змінив систему освіти, набуває особливого значення в умовах воєнного стану. Широке запровадження дистанційного навчання, зумовлене необхідністю збереження здоров'я і життя учасників освітнього процесу, обумовило нові виклики перед адміністраціями закладів вищої освіти, науково-педагогічними працівниками і здобувачами, подолання яких потребує злагоджених зусиль усіх зацікавлених сторін із використанням новітніх інтерактивних платформ, інформаційних технологій та інноваційних засобів навчання. Означене є необхідною умовою забезпечення якості підготовки майбутніх фахівців у закладі вищої освіти та запорукою успішної професійної діяльності у майбутньому.

Література:

Баштовенко, О. (2021). Проблеми організації дистанційного навчання з фізичної культури в закладах освіти. *Науковий вісник Ізмайльського державного гуманітарного університету. Серія: Педагогічні науки*, 53, 9–22. DOI 10.31909/26168812.2021-(53)-1

- Биков, В.Ю., Гриценчук, О.О., & Жук, Ю.О. (2015). *Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології*: кол. Монографія. Київ : Атіка,
- Голярдик, Н., & Гевко, О. (2023). Дистанційне навчання в умовах війни: виклики та можливості для системи вищої освіти України. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія Педагогічні науки*, 3 (34), 57-70. URL: <https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/pedzbirnyk/article/view/1467/1379>
- Дядечко, І.Є., Горбуля, В.О. (2024). Особливості проведення занять з баскетболу в процесі дистанційного навчання. *Фізичне виховання та спорт*, 2, 83-87. <https://doi.org/10.26661/2663-5925-2024-2-12>
- Кухаренк, В.М., & Бондаренка, В.В. (Eds.) (2020). *Екстрене дистанційне навчання в Україні: Монографія*. Харків: Вид-во КП «Міська друкарня».
- Мар'яно, Я.Г. & Огреніч, М.А. (2022). Особливості дистанційної освіти в умовах війни. *Наукові записки*, 208, 171–176. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2023-1-208-171-176>
- Оріщук, Р., Печена, В., & Мартинюк, О. (2021). Особливості проведення онлайн-занять із баскетболу у закладах вищої освіти в період карантинних обмежень. *Молодий вчений*, 3(91), 175–177. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-3-91-38>

Відомості про авторів

Зубченко Людмила Вікторівна – к.пед.н., доцент, доцент кафедри фізичної культури та методики її викладання

Криворізький державний педагогічний університет,

<http://orcid.org/0000-0002-8173-086X>

E-mail: lyzubchenko@ukr.net

Переверзева Світлана Василівна – старший викладач кафедри фізичної культури та методики її викладання,

Криворізький державний педагогічний університет

<https://orcid.org/0000-0001-6107-4685>

E-mail: lyzubchenko@ukr.net

Надійшла до редакції 08.01.2025 р.